

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (teollisuuspäästädirektiivin muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (teollisuuspäästädirektiivin muuttaminen) (U 50/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jaakko Kuisma, ympäristöministeriö
- projektipäällikkö Maarit Hellstedt, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Teo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Airi Kulmala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- puheenjohtaja Tero Hosike, Pihvikarjaliitto ry
- toiminnanjohtaja Hanna Hamina, Suomen Siipikarjaliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Metsäteollisuus ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Sikayrittäjät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen ilmastopaneeli

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 5.4.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen)

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

annetun direktiivin (2010/75/EU) ja kaatopaikoista annetun direktiivin (1999/31/EY) muuttamiseksi (COM(2022) 156 final), jäljempänä direktiiviehdotus. Ehdotuksen tarkoituksena on vähentää suurista teollisuuslaitoksista ja eläinsuojista aiheutuvia päästöjä ilmaan, veteen ja maaperään ja päästöistä johtuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Päästöjä koskevaa sääntelyä pyritään myös yhdenmukaistamaan ilmasto-, energia- ja kiertotalouspolitiikkojen tavoitteiden kanssa paremmin yhteensopiviksi.

Direktiiviehdotuksella päivitetään teollisuuslaitosten ja eläinsuojien ympäristölupamenettelyn vähimmäisvaatimuksia koskevaa EU:n lainsäädäntöä. Ehdotuksella pyritään myös edistämään kansalaisten tiedonsaantia teollisuuden päästöistä ja niihin liittyvistä menettelyistä sekä vahvistamaan osallistumisoikeuksia direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa laitosten lupamenettelyissä. Direktiiviehdotuksessa laajennettaisiin direktiiviin soveltamisalaa, muutettaisiin kaikkia laitoksia koskevia yleisiä vaatimuksia, täsmennettäisiin ympäristölupien lupamääräysten asettamista, täsmennettäisiin parhaan käyttökelpoisen tekniikan päätelmien laatimista, edistettäisiin kansalaisten tiedonsaantia ja vahvistettaisiin osallistumisoikeuksia, edistettäisiin teollisten innovaatioiden käyttöönottoa, laadittaisiin teollisuudelle siirtymäsuunnitelmat kohti puhdasta tuotantoa, kiertotaloutta ja ilmastoneutraalia toimintaa, säädettäisiin yksityiskohtaisemmin rangaistuksista ja annettaisiin haitankärsijöille mahdollisuus saada korvauksia teollisuuslaitosten tai eläinsuojien aiheuttamista terveyshaitoista sekä ehdotettaisiin kevennettyä lupamenettelyä eläinsuojille. Lisäksi direktiiviehdotuksessa esitetään eräitä teknisluonteisia muutoksia ja muutoksia siirretyn säädösvallan käyttöön.

Ehdotuksella laajennettaisiin direktiivin soveltamisalaa ja määrällisesti suurin soveltamisalan laajennus koskisi eläinsuojia. Soveltamisalaan otettaisiin suuret naudatilat ja samassa yhteydessä sikojen ja siipikarjan eläinsuojien soveltamisalakynnyksiä laskettaisiin merkittävästi. Komissio arvioi, että aikaisemman 20 000 eläinsuojan sijasta ehdotuksen soveltamisalassa olisi jatkossa 185 000 eläinsuojaa EU:ssa. Soveltamisala määriteltäisiin eläinyksikkönä, joka olisi sekä sioille, siipikarjalle, naudoille, että näitä sisältäville yhdistelmätiloille 150. Yksi eläinyksikkö vastaisi 3 000 litraa maitoa vuodessa tuottavaa lypsylehmää ja muille eläimille olisi käytössä suhteutetut kertoimet 0,014–0,6 eläinyksikön välillä. Eläinyksikköinä käytettäisiin Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston täytäntöönpanoasetuksen (EU N:o 808/2014) mukaisia eläinyksiköitä.

Direktiiviehdotuksessa komissiolle siirrettäisiin valta lisätä delegoidulla säädöksellä direktiivin soveltamisalaan teollisuuslaitoksia tai eläinsuojia, mikäli tietyllä toimialalla olisi terveys- tai ympäristövaikutuksia, toimialan päästöt vaihtelevat EU:n sisällä, parhaalla käyttökelpoisella tekniikalla olisi mahdollista pienentää päästöjä ja päästöjen vähentäminen olisi ympäristövaikutusten taikka sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten pohjalta perusteltua. Direktiiviehdotuksessa on useita erilaisia ehdotuksia yleisön tiedonsaannin ja osallistumisoikeuksien parantamiseksi ympäristölupa- ja valvontamenettelyissä. Ympäristölupapäätöksistä tulisi jatkossa laatia yhteenveto, joka sisältäisi päätöksen keskeiset osat ja jonka yhteisestä muodosta päätettäisiin myöhemmässä vaiheessa komission täytäntöönpanosäädöksellä. Ympäristölupapäätösten lisäksi myös keskeiset valvontaan liittyvät tiedot, muun muassa päästömittausten tulokset, lupien mukaan toteutetut ympäristöntilan seurannat ja tarkastusmuistiot tulisi jatkossa saattaa saataville yleisessä tietoverkossa. Yleisön tiedonsaantia ja osallistumisoikeuksia parannettaisiin koskemaan myös kaikkia tilanteita, joissa lupaa muutetaan. Yleisön osallistumisoikeuksia täsmennettäisiin myös jäsenvaltion

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

rajat ylittävien vaikutusten osalta. Osallistumisoikeuksia laajennettaisiin myös muutoksenhakutilanteissa. Asianosaisten muutoksenhakusoikeutta ei saa direktiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten kohdalla rajoittaa koskemaan vain niitä tahoja, jotka ovat osallistuneet laitosta koskevan ympäristöluvan myöntämisvaiheeseen. Lisäksi muutoksenhakumenettelyn tulisi olla reilu, oikeudenmukainen, oikein ajoitettu, eikä se saa olla kohtuuttoman kallis. Muutoksenhakumenettelyn tulisi sisältää tarvittavat turvaamistoimet. Komissio ehdottaa eläinsuojille kevennettyä lupamenettelyä. Eläinsuojien kevennetty lupamenettely koskisi sekä voimassa olevan direktiivin soveltamisalassa olevia sika- ja siipikarjatiloja, että direktiiviehdotuksen soveltamisalaan lisättäviä nauttiloja ja soveltamisalarajan laskemisen johdosta siihen lisättyjä sika- ja siipikarjatiloja. Kevennyksessä menettelyssä olisi käytössä yhdistämissääntö, jonka mukaan toisiaan lähellä sijaitsevien tai keskenään taloudellisessa tai oikeudellisessa yhteydessä olevia toimintoja voitaisiin pitää yhtenä laitoksena. Muilta osin vaatimukset olisivat kevennettyjä suhteessa siihen, mitkä olisivat direktiiviehdotuksen soveltamisalaan kuuluvien muiden teollisuuslaitosten vastaavat vähimmäisvaatimukset. Direktiiviehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi eläinsuojien lupahakemusten vähimmäisisällöstä. Toiminnanharjoittajaa koskisi velvollisuus ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle laitoksen toiminnassa tapahtuvista merkittävistä muutoksista.

Direktiiviehdotuksessa annettaisiin komissiolle valtuus antaa delegoitu säädös kaikkia eläinsuojia koskevista toimintasäännöistä liittyen päästörajoihin, tarkkailuvaatimuksiin, lannanlevityskäytäntöihin, päästöjen rajoittamistoimenpiteisiin, ympäristötehokkuuden raja-arvoihin, sekä muihin vaatimuksiin liittyen parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamiseen. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että toiminnanharjoittajat noudattavat toimintasääntöjen vaatimuksia ja tarkkailevat toimintaa niiden mukaisesti. Toiminnanharjoittajan tulisi varmistaa, että toiminnassa syntyvien jätteiden ja sivutuotteiden levitys tapahtuisi toimintasääntöjen mukaisesti. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että toiminnanharjoittajat tarkkailevat toimintaa toimintasääntöjen mukaisesti ja toiminnanharjoittajan tulee pyynnöstä toimittaa tarkkailutiedot valvontaviranomaiselle.

Eläinsuojien kevennyksessä lupamenettelyssä säädettäisiin myös yleisön osallistumismahdollisuuksista ja muutoksenhakumahdollisuuksista. Yleisölle tulisi taata osallistumisoikeudet lupa- ja luvan muutosmenettelyihin, sekä varmistaa muutoksenhakuoikeus. Jos jäsenvaltio laittaisi delegoidun säädöksen vähimmäisvaatimukset täytäntöön kaikkia laitoksia koskevilla yleisillä säännöillä, yleisön tulisi voida osallistua näiden sääntöjen valmisteluun. Direktiiviehdotuksen mukaan komission tulisi antaa delegoitu säädös eläinsuojien toimintasäännöistä 24 kuukauden kuluessa direktiiviehdotuksen voimaantulosta. Kaikkien eläinsuojien tulisi noudattaa toimintasääntöjä 42 kuukauden kuluessa delegoidun säädöksen voimaantulosta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti komission ehdotukseen, jolla teollisuuspäästädirektiiviä muutetaan vastaamaan paremmin keskeisiä ympäristöpolitiikan tavoitteita. Valtioneuvosto pitää erityisen tärkeinä toimia, joilla hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään vesistökuormituksen vähentämistä, turvallisia materiaalikiertoja ja tuetaan kiertotaloutta. Direktiiviehdotus on johdonmukainen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja tukee komission saasteettomuustoimintaohjelman (E 69/2021 vp) täytäntöönpanoa. Sillä parannettaisiin entisestään päästöjen vähentämisen hierarkian toteutumista, joka perustuu EU:n perussopimuksen mukaisesti ennalta varautumisen periaatteeseen, saastuttaja maksaa -periaatteeseen ja periaatteisiin,

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

joissa ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä ja ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä. Samalla valtioneuvosto pitää tärkeänä, että direktiivin täytäntöönpanemiseksi tehtävien toimenpiteiden tulee olla toteuttamiskelpoisia.

Valtioneuvosto korostaa teollisuuspäästädirektiivin roolia EU:n keskeisenä teollisuuden päästöjä koskevana sääntelynä ja pitää tärkeänä, että lainsäädäntö on ajantasaista, ottaa huomioon teknologisen kehityksen ja tukee teollisten innovaatioiden käyttöönottoa sekä on hyvin yhteen sovitettua muun EU:n lainsäädännön ja politiikan kanssa, erityisesti ilmasto-, kiertotalous- ja luonnon monimuotoisuuspolitiikan kanssa. Valtioneuvosto tukee ehdotuksia teollisuuspäästädirektiivin ja teollisuuden päästöportaaliasetuksen yhdenmukaistamisesta soveltamisalan ja säänneltävien päästöjen osalta.

Valtioneuvosto pitää muutoksia direktiivin soveltamisalaan pääosin asianmukaisina. Nautatilojen lisäämistä direktiivin soveltamisalaan sika- ja siipikarjatilojen rinnalle voidaan pitää hyväksyttävänä, koska nautakarjan kasvatuksesta aiheutuu merkittäviä ammoniakki- ja metaanipäästöjä. Valtioneuvosto pitää hyvänä eläinsuojille suunniteltua kevennettyä lupamenettelyä. Jatkoneuvotteluissa tulisi kuitenkin selvittää edelleen eläinsuojien lupamenettelyn keventämismahdollisuuksia. Valtioneuvosto huomauttaa, että direktiiviehdotuksen mukaisesti soveltamisalassa olevien eläinsuojien kokonaismäärä kasvaisi selvästi. Jatkotyössä tulisi selvittää, voisiko siipikarjatilojen eläinyksikköpohjaisia rajoja nostaa ilman että ehdotuksen kunnianhimon taso merkittävästi muuttuisi ja käytettäviä eläinyksikkökertoimia muuttaa vastaamaan paremmin eri eläinlajeista syntyviä päästöjä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että kaikkia eläinsuojia koskevista toimintasäännöistä päätettäisiin komission delegoidulla säädöksellä kaksi vuotta direktiivin julkaisemisen jälkeen. Valtioneuvosto pitäisi parempana vaihtoehtona esimerkiksi sitä, että toimintasäännöistä päätettäisiin komission täytäntöönpanopäätöksellä mahdollisuuksien mukaan niin, että toteutettavien lisätoimenpiteiden kustannukset ja hyödyt arvioitaisiin.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella eläinsuojien toimintasääntöjen täytäntöönpanolle varattuun varsin lyhyeen siirtymäaikaan ja siihen, että kaikenkokoisten eläinsuojien tulisi noudattaa vaatimuksia samanaikaisesti. Valtioneuvosto pitäisi myös parempana eläinsuojien täytäntöönpanon jaksottamista esimerkiksi laitokseen perusteella.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna metalli- ja teollisuusmineraalikaivosten lisäämistä soveltamisalaan ottaen huomion näiden aiheuttamat merkittävät päästöt. Kaivosten erityispiirteiden vuoksi tulisi kuitenkin jatkotyössä varmistua siitä, että kaivosten päästöjen vähentämistä koskevat parhaan käyttökelpoisen tekniikan päätelmät valmistellaan erityisen huolellisesti ja vaatimukset eri kaivostyypeille laaditaan erillisinä horisontaalisten kaikkia kaivoksia yhteisesti koskevien päästövaatimusten sijaan. Lisäksi kaivosten ympäristölupamenettelyssä tulee jatkossakin säilyä riittävä harkintavara, jotta kaivosten paikalliset olosuhteet voidaan ottaa tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon. Soveltamisalaan lisättävien laitoksien tulisi olla lisäksi sellaisia, joiden toiminnasta syntyy merkittäviä päästöjä.

Valtioneuvosto tukee ehdotusta teollisuuslaitosten pakollisista ympäristöjärjestelmistä ja näiden sisältövaatimuksista kuitenkin niin, että toiminnanharjoittajille ei tulisi syntyä velvoitetta ottaa

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

käyttöön tiettyä ympäristöjärjestelmää. Ympäristöjärjestelmän tulisi olla pääasiallinen täytöntöönpanon keino erityisesti ympäristötehokkuuteen liittyvien vaatimusten ja vertailutasojen täytöntöönpanossa. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin osin varauksellisesti vaatimukseen ympäristöjärjestelmien julkaisemisesta kokonaisuudessaan yleisessä tietoverkossa ja toteaa, että vaatimuksen toteuttamiskelpoisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tulisi selvittää jatkoneuvotteluissa. Valtioneuvosto katsoo, että myös ympäristötehokkuuden raja-arvoista tulisi olla perustelluista syistä mahdollista poiketa samalla tavalla kuin BAT-päätelmien päästötasoista. BAT-päästötasojen osalta tulisi jatkossakin olla mahdollista asettaa päästöraja-arvot koko vaihteluvälin alueella ja valtioneuvosto pitää perusteltuna, että ympäristölupamenettelyssä selvitetään myös mahdollisuudet vaihteluvälin alarajan mukaisten päästöraja-arvojen käyttämiselle erityisesti silloin, kun vaihteluvälin alarajan mukaisten päästöraja-arvojen asettamiselle on ympäristönsuojelulliset perusteet. BAT-poikkeaman mahdollisuus tulisi jatkossakin säilyttää, jotta vältytään kohtuuttomilta kustannuksilta yksittäisten laitosten osalta tilanteissa, joissa päästöjen vähentämisellä ei saada aikaan merkittäviä ympäristöhyötyjä. Valtioneuvosto tukee direktiiviehdokseen lisättyjä täsmennyksiä koskien teollisuuslaitosten yhdyskuntajätevesipuhdistamoille johdettavia jätevesipäästöjä.

Valtioneuvosto tukee ehdotuksia yleisön tiedonsaannin, osallistumisen ja muutoksenhakuoikeuksien tehostamiseksi ja pitää tärkeänä, että esitetyt muutokset tosiallisesti parantavat kansalaisten tiedonsaantimahdollisuuksia suhteessa hallinnollisten kustannusten kasvuun.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa hillitään ehdotuksesta syntyvän hallinnollisen taakan kasvua ja varmistetaan, että se on oikeassa tasapainossa siitä saatuaan lisäarvoon nähden.

Terveyshaittoja koskevat vahingonkorvaukset

Valtioneuvosto korostaa, että teollisuuspäästädirektiivin soveltamisalan piirissä olevien laitosten osalta on tärkeää huolehtia myös siitä, että jos teollisuuslaitoksen päästöistä aiheutuu terveyshaittoja, kussakin jäsenvaltiossa on asianmukaiset oikeudelliset menettelyt tällaisen terveyshaitan korvaamiseksi. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että ei ole tarkoituksenmukaista rajata tällaista menettelyä koskemaan ainoastaan teollisuuspäästädirektiivin soveltamisalassa olevia toimintoja, koska terveyshaittoja voi aiheutua myös muusta toiminnasta. Tämän lisäksi valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti terveyshaittoja koskevien ehdotusten yksityiskohtiin. Tämä koskee muun muassa mahdollisuutta ryhmäkanteisiin terveyshaittoja koskevissa vahingonkorvauksissa, käännettyä todistustaakkaa silloin, kun terveyshaitan syy-seuraussuhde on todennäköinen sekä korvauskanteita koskevaa vanhentumisaikaa ja sen laskemisajankohtaa.

Seuraamukset

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että teollisuuspäästädirektiivi sisältää asianmukaiset ja suhteellisuusperiaatteen mukaiset seuraamukset direktiivin vaatimusten noudattamatta jättämisestä. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksella seuraamuksia koskeviin yksityiskohtaisiin ehdotuksiin, erityisesti koskien oikeushenkilölle määrättävää sakkoa ja sen määrätymisperusteita. Jatkoneuvotteluissa näitä velvoitteita tulisi selvittää ja arvioida tarkemmin ja varmistaa, että kansallinen liikkumavara sallitaan kyseisten velvoitteiden osalta ja että rangaistavaksi säädettyvät teot

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

voidaan kansallisesti määritellä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä. Jatkovalmistelussa tulee myös varmistaa, että lopullinen direktiivi ei sisällä kansallisen oikeusjärjestyksen perusratkaisujen vastaisia velvoitteita ja että seuraamuksia koskevat ehdotukset ovat yhdenmukaisia EU:n toimielimissä käsittelyssä olevan ympäristörikosdirektiiviehdotuksen kanssa.

Säädösvalan delegointi

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komissiolle ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan, joka koskee direktiivin soveltamisalan laajentamista ja edellä esitetyn mukaisesti eläinsuojien toimintasääntöjä. Näiltä osin kyse on direktiivin keskeisistä vaatimuksista, joista tulisi ensisijaisesti säätää tavanomaisessa lainsäädäntömenettelyssä tai eläinsuojien toimintasääntöjen osalta komission täytäntöönpanosäädöksellä. Soveltamisalan laajentamisen osalta valtioneuvosto voisi kuitenkin tarkastella nykyistä direktiiviehdotusta selvästi tarkkarajaisempaa tiettyjä toimialoja koskevaa komissiolle delegoitua säädösvaltaa, jos jatkoneuvotteluissa tällainen osoittautuisi perustelluksi. Samassa yhteydessä olisi kuitenkin perusteltua laajentaa komissiolle delegoitua säädösvaltaa myös soveltamisalan supistamiseksi tilanteissa, joissa vihreän siirtymän johdosta teollisuuden prosesseja muutetaan päästöttömiksi.

Valtioneuvosto pitää asianmukaisena ehdotuksia toimivallan siirrosta komissiolle siltä osin, kun ne toteutetaan komission täytäntöönpanosäädöksillä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Direktiiviehdotuksen toteutuessa teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalaan kuuluvien eläinsuojien kokonaismäärä kasvaa Suomessa 275 tilasta 1 700 tilaan. Kaikista Suomen nautatiloista direktiiviehdotuksen soveltamisalassa on jatkossa noin 10 %, sikatiloista noin 60 %, siipikarjatilasta noin 70 % ja yhdistelmätiloista noin 15 %. Valiokunta toteaa, että teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalaan ehdotettuja muutoksia voidaan pitää osin asianmukaisina. Sinänsä nautatilojen lisäämistä direktiivin soveltamisalaan sika- ja siipikarjatilojen rinnalle voidaan pitää loogisena toimenä, sillä nautoista aiheutuu merkittäviä ammoniakki- ja metaanipäästöjä. Ehdotusten hyväksyttävyyttä edistää eläinsuojille suunniteltu kevennetty lupamenettely. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa tulee kuitenkin edelleen selvittää eläinsuojien lupamenettelyn keventämismahdollisuuksia. Lisäksi eläinsuojia koskevia eläinyksikkökertoimia tulee tarkastella sääntelyn tarkoituksenmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden kannalta.

Jatkossa direktiivin soveltamisala määritellään eläinyksikkönä (ey), jolloin eläinsuojat, joissa olisi sikoja, siipikarjaa, nautoja tai useampia näistä vähintään 150 eläinyksikön verran, olisivat soveltamisalan piirissä. Eläinyksikköinä käytetään Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston täytäntöönpanoasetuksen (EU N:o 808/2014) mukaisia eläinyksiköitä, joissa 1 lypsylehmä on 1 ey ja muut eläinryhmät suhteutetaan tähän. Edellä mainitun asetuksen mukaan määräytyviä eläinyksiköitä ei ole tarkoitettu kuvaamaan tuotantoeläinten päästöjä. Nykyisin käytetään eläinpaikkojen määrää, mikä on koettu toimivammaksi ratkaisuksi. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tarpeellisena selvittää jatkotyössä, voidaanko tilojen eläinyksikköpohjaisia rajoja

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

nostaa ja käytettäviä eläinyksikkökertoimia muuttaa vastaamaan paremmin eri eläinlajeista syntyviä päästöjä. Valiokunnan tuottajilta saamissa asiantuntijalausunnoissa on ehdotettu rajaksi 450 eläinyksikköä, mikä vaikuttaa perustellulta. Valiokunta katsoo, että kaikki mahdollinen kansallinen liikkumavara tulee hyödyntää, jottei kannattavuusongelmien kanssa painivaa, erittäin vaikeassa kustannustilanteessa toimivaa kotieläintaloutta rasiteta enempää sääntelykustannuksilla ja hallinnollisella taakalla.

Direktiiviehdotus perustuu puutteellisiin vaikutusarviointeihin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan direktiiviehdotus tuo sääntelyn piiriin merkittävästi enemmän tiloja ilman, että käytetyn laskentatavan tarkoituksenmukaisuutta on arvioitu ympäristönäkökulmasta. Vaikutusarvioinnit ovat puutteelliset myös toimijoille aiheutuvien kustannusten näkökulmasta. Komission vaikutustenarvioinnissa esitetään, että tilakohtaiset kustannukset ovat keskimäärin 2 400 euroa vuodessa. Vaikutustenarvioinnissa ei ole huomioitu jäsenvaltioiden välisiä eroja, vaan todettu, että kustannukset voivat vaihdella merkittävästikin jäsenvaltioiden välillä niiden erilaisten lähtötilanteiden vuoksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kaikki direktiiviehdotuksen mukaiset eläinsuojat ovat Suomessa ympäristönsuojelulain lupa- tai ilmoitusmenettelyn piirissä, joten hallinnolliset kustannukset rajautuisivat ympäristölupien tai ilmoituspäätösten muuttamiseen ja olisivat selvästi pienemmät kuin sellaisessa maassa, jossa eläinsuojille tulisi kokonaan uusi vaatimus ympäristöluvan hakemiselle. Päästöjen vähentämiskustannusten osalta Suomessa on jo pitkään sovellettu parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaisia periaatteita eläinsuojien lannankäsittelyn lupamääräyksiä asettaessa. Näin ollen on arvioitu, että Suomessa direktiiviehdotuksen aiheuttamat sääntelykustannukset ovat vähäisempiä kuin sellaisissa maissa, joissa eläinsuojat eivät ole nykyisin ympäristölainsäädännön menettelyjen piirissä.

Valiokunta suhtautuu varauksellisesti siihen, että kaikkia eläinsuojia koskevista toimintasäännöistä päätettäisiin komission delegoidulla säädöksellä kaksi vuotta direktiivin julkaisemisen jälkeen. Valiokunnalle on todettu, että yksityiskohtaisempi taloudellisten vaikutusten arviointi on mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun toimintasääntöjen sisällöstä on käytössä yksityiskohtaiset tiedot. Valiokunta katsoo, ettei ole asianmukaista edellyttää Suomen ottavan kantaa toimiin, joiden lopullisesta sisällöstä ja vaikutuksista ei saada oikeita ja riittäviä tietoa ennen direktiiviehdotuksen hyväksymistä. Parempana vaihtoehtona pidetään erityisesti sitä, että tarkemmat säännökset annetaan komission täytäntöönpanoasetuksella sen jälkeen, kun toteutettavien lisätoimenpiteiden kustannukset ja hyödyt on kattavasti arvioitu. Myös kotieläintaloudessa, kuten muussakin yritystoiminnassa on tärkeää, että alaa koskevat säännöt ovat hyvissä ajoin tiedossa ja ennakoitavissa. Samalla on äärimmäisen tärkeää huolehtia riittävästä siirtymäajasta, jotta tilat voivat sopeutua vaatimuksiin hallitusti.

Lopuksi valiokunta korostaa tarpeettoman sääntelytaakan välttämistä kaikin keinoin. Mahdollisten kustannuslisäysten tulee ensinnäkin olla perusteltavissa suhteessa tavoiteltuun hyötyyn. Hallitusohjelmassa todetaan, ettei lainsäädännöllisin toimin aiheuteta maatalousyrittäjille lisäkustannuksia ilman kompensatiota. Valiokunta katsoo, että teollisuuspäästädirektiivin muutoksesta aiheutuvat kustannukset tulee kompensoida asetuksen soveltamisalaan kuuluville tiloille täysimääräisesti.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2022 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 29.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
jäsen Katja Taimela sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola